

комунікативної культури та рівень розуміння процесу управлінського спілкування.

Отже, керівник закладу освіти, усвідомлена взаємодія якого з іншими учасниками освітнього процесу, повинен забезпечити спільну активну та скоординовану участь у досягненні мети закладу освіти, а це вимагає від нього належного рівня комунікативної підготовленості. У процесі формування готовності до комунікативної взаємодії майбутніх менеджерів освіти важливо навчити магістрів засвоєну теорію комунікації осмислювати та застосовувати на практиці, бачити прикладні можливості здобутих комунікативних знань щодо конкретних професійно-управлінських ситуацій.

Список використаних джерел

1. Бодалев А. А. Психологическое общение. Москва: Изд-во «Институт практической психологии», Воронеж: Н.П.О, «Модек», 1996. 256 с.
2. Дербеньова А. Г., Кунцевська А. В. Адміністратору школи. Тренінги з розвитку комунікативності вчителів. Харків: Основа, 2010. 191 с.
3. Тимошко Г. М. Організаційна культура керівника загальноосвітнього навчального закладу: теорія та практика: монографія / за наук. ред. В. В. Олійника. Ніжин: Видавець ПП Лисенко М. М., 2014. 596 с.

УДК 37.018.3 (477.87)

Черепаня М.Т.,
доктор філософії з педагогічних наук,
асистент кафедри педагогіки дошкільної,
початкової освіти та освітнього менеджменту
Мукачівський державний університет
Кашула А.А.,
магістрант спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки,
група ОПН-1 мз,
Мукачівський державний університет

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНІСТЮ ІНТЕРНАТНИХ ЗАКЛАДІВ В УКРАЇНІ

Повноцінне функціонування закладу інтернатного типу також у значній мірі залежить від рівня професійної компетентності управлінського та педагогічного персоналу [3]. Концептуальні організаційно-управлінські засади діяльності інтернатних закладів ґрунтуються на положеннях Конституції України (1996), Законів України «Про освіту» (2017), «Про дошкільну освіту» (2001), «Про загальну середню освіту» (1999), «Про охорону дитинства» (2001), а також регулюються актами Президента України та Кабінету Міністрів України, іншими законодавчими актами в галузі освіти та охорони дитинства. Також становлення інституційних форм виховання регулюється ратифікованими в Україні міжнародними документами – «Конвенція ООН про права дитини» (1989), «Конвенція про права осіб з інвалідністю» (2006), Саламанська декларація та рамки дій щодо освіти осіб з особливими освітніми потребами (1994). У контексті реформування інтернатних форм виховання важливим було прийняття Закону «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування» (2005), яким визначено основні засади державної політики щодо соціального захисту дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, а також осіб із їх числа, серед яких: створення умов для реалізації права кожної дитини на виховання в сім'ї; виховання та утримання дітей за принципом родинності; сприяння усиновленню дітей, створення системи заохочення та підтримки усиновлювачів та ін. [1].

В історико-педагогічному вимірі питання становлення, розвитку та діяльності закладів інтернатного типу вивчали В. Виноградова-Бондаренко, Л. Гребінь, В. Золотоверх, О. Парашевіна, І. Плугатор, В. Покась, Л. Рябкина, Т. Янченко та ін. Також заслуговують на увагу наукові розробки, пов'язані із особливостями організації та діяльності закладів інтернатного типу в Україні (В. Вугрич, С. Гончаренко, Ю. Кахіані, Б. Кобзар, А. Машкаринець-Бутко, Г. Покиданов, В. Слюсаренко, Є. Чернишова та ін.); їх управління (Б. Кобзар, В. Покась, В. Слюсаренко та ін.).

Організація діяльності закладів інтернатного типу регулюється Положенням «Про дитячі будинки і загальноосвітні школи-інтернати для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування» (2012), у якому визначено основні типи інтернатних закладів: дитячий будинок – навчальний заклад, який забезпечує розвиток, виховання, навчання та соціальну адаптацію дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, дошкільного та шкільного віку; загальноосвітня школа-інтернат – навчальний заклад, що забезпечує виховання, навчання та соціальну адаптацію дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування; спеціалізована школа-інтернат I-III ступенів – навчальний заклад з поглибленим вивченням окремих предметів та курсів, що забезпечує виховання, навчання та соціальну адаптацію обдарованих дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування; спеціальна загальноосвітня школа-інтернат I-III ступенів – навчальний заклад для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку; загальноосвітня санаторна школа-інтернат I-III ступенів – навчальний заклад з відповідним профілем для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, які потребують тривалого лікування [2].

Таким чином, на сьогодні в Україні функціонує державна система соціально-виховних інститутів, призначення яких – забезпечити оптимальні умови життєдіяльності дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, залежно від віку та стану здоров'я дитини. Державні установи, що опікуються цими проблемами, підпорядковані Міністерству освіти і науки України, Міністерству охорони здоров'я України, Міністерству праці та соціальної політики України.

Керівництво інтернатним закладом здійснює його директор, який призначається на посаду та звільняється з посади відповідним органом управління освітою згідно із законодавством. Якщо мова йде про керівника інтернатного закладу приватної форми власності, то він призначається засновником або власником цього закладу за погодженням з відповідним органом управління освітою. Коло функціональних обов'язків визначається п. 7.6 Положення «Про дитячі будинки і загальноосвітні школи-інтернати для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування» (2012) [2]. До них належать: здійснення керівництва педагогічним колективом, забезпечення раціонального підбору і розподілу кадрів; створення умов проживання, навчання, виховання та розвитку вихованців, що наближені до сімейних; організація освітнього процесу; дотримання вимог Базового компонента дошкільної освіти, Державного стандарту загальної середньої освіти; створення необхідних умов для участі учнів (вихованців) у позакласній та позашкільній роботі, проведення виховної роботи; забезпечення дотримання вимог щодо охорони дитинства, санітарно-гігієнічних та протипожежних норм, вимог техніки безпеки; контроль за дотриманням режиму роботи закладу, організацію харчування і медичного обслуговування учнів (вихованців), організує оздоровлення дітей тощо. Важливим аспектом діяльності керівника закладу інтернатного типу є сприяння влаштуванню дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, до різних форм сімейного виховання та виконання обов'язків опікуна (піклувальника) на час утримання дитини-сироти і дитини, позбавленої батьківського піклування, в інтернатному закладі.

Щодо управління інтернатним закладом, то важливим органом громадського самоврядування закладу є загальні збори його колективу, що скликаються не менше ніж один раз на рік. Зокрема, на загальних зборах заслуховують звіт директора про здійснення керівництва закладом, розглядають питання навчально-виховної, методичної, економічної і фінансово-господарської діяльності закладу. За рішенням загальних зборів у інтернатному закладі можуть створюватися і діяти рада закладу, піклувальна рада, учнівський комітет, методичні об'єднання, комісії, асоціації, положення про які розробляє і затверджує Міністерство освіти і науки України.

Отже, в Україні система державної опіки над дітьми-сиротами та дітьми, які залишилися без батьківського піклування, побудована таким чином, щоб дитині від народження до повноліття був наданий догляд у державних установах, завданням яких є

утримання, виховання, надання дітям професійних навичок, підготовки їх до самостійного життя.

Список використаних джерел

1. Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2342-15>. (дата звернення: 16.10.2020).
2. Про затвердження Положення про дитячі будинки і загальноосвітні школи-інтернати для дітей-сиріт: Наказ, Положення від 10.09.2012 № 995/557. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1629-12>. (Дата звернення: 27.10.2020).
3. Черепаня М.Т. Заклади інтернатного типу в контексті освітнього законодавства України. *Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія: Педагогіка та психологія: збірник наукових праць*. Мукачево, 2017. Випуск 2(6). С. 69-71.

УДК 316.624.2

Швардак М.В.,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
педагогіки дошкільної, початкової освіти та
освітнього менеджменту
Мукачівського державного університету
Лизанець В.В.,
магістр спеціальності «Освітні, педагогічні науки»
Мукачівського державного університету

РОЛЬ КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ОСВІТИ В ПОПЕРЕДЖЕННІ ТА ПОДОЛАННІ ПРОЯВІВ МОБІНГУ В ПЕДАГОГІЧНОМУ КОЛЕКТИВІ

Важливими чинниками, які сприяють ефективному менеджменту персоналу є сформована корпоративна культура та сприятливий психологічний клімат у колективі. Керівник, відповідно до своїх обов'язків, прав і повноважень, є виразником лояльності (коректності та доброзичливості). У першу чергу, саме від нього залежить створення в колективі атмосфери, що сприяє свободі й повазі до особистості, проявові ініціативи, справедливій винагороді за роботу, запобіганню негативним наслідкам будь-яких конфліктів, особливо тих, що виникають на ґрунті невдоволення умовами праці та спілкування [3].

Однак, в умовах сьогодення досить значного поширення набуло недотримання загальноприйнятих норм взаємовідносин у трудових колективах як керівником, так їх членами, що супроводжується моральним переслідуванням та пресингом на робочому місці. Відтак, серйозною проблемою, яка активно обговорюється науковцями й менеджерами з персоналу, є проблема мобінгу, як форма систематичного цькування, приниження, тиску, терору, демонстрації зневаги, ізоляції працівника керівником, колегою або колективом. Як з'ясувалося, особливо гострою ця проблема є саме в педагогічних колективах закладів освіти, де переважає жіночий контингент працівників.

Мобінг як наукова проблема подана в працях зарубіжних дослідників: Д. Лейна, Х. Леймана, К. Лоренца, Б. Мешкустат, К. Нідла, Д. Ольвеуса, Е. Пелігріні, Е. Регнет, Б. Уілсона та ін.

Попередження та подолання мобінгу серед педагогічних працівників закладу освіти є прямим обов'язком керівника. Проте, незнання керівником суті цієї проблеми, а також шляхів її вирішення, потребуватиме вести мову про проблему неготовності керівника до попередження та подолання мобінгу серед підлеглих.

Беручи до уваги погляди фахівців на вирішення проблеми мобінгу в колективі, ми дійшли думки, що в процесі попередження та подолання мобінгу варто виокремити такі етапи: профілактику, діагностику мобінгу; опрацювання стратегій подолання мобінгу та вибір відповідної технології; безпосередню практичну діяльність з подолання мобінгу через реалізацію необхідних засобів і методів. Тобто, у ході подолання мобінгу потрібно здійснити аналіз та оцінити проблемну ситуацію, виявити жертв та ініціаторів мобінгу, обрати засоби

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>